

POSTANOWIENIE

Dnia 18 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa S. B.
przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w S.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 18 sierpnia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 września 2019 r., sygn. akt (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego poniesionymi przez pozwanego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 września 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) wskutek apelacji pozwanego zmienił wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 25 lipca 2018 r. i oddalił powództwo o zapłatę odszkodowania w wysokości 346.000 zł z odsetkami ustawowymi za szkodę spowodowaną stwierdzeniem w sprawie o sygn. akt I Ns (...) (poprzednio (...)) Sądu Rejonowego w S., że postanowienie z dnia 13 maja 2010 r. o stwierdzeniu nabyciu spadku po E. J. jest prawomocne (punkt I.1) i nie obciążył powódki kosztami procesu na rzecz pozwanego (punkt I.2) oraz nie obciążył powódki kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz pozwanego (punkt II).

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powódka wskazała przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jej zdaniem o oczywistej zasadności skargi świadczy naruszenie art. 361 § 2 k.c. przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że w okolicznościach sprawy nie zachodzi związek przyczynowy między działaniem pozwanego a szkodą powódki. Sąd Apelacyjny błędnie uznał, że wynik przeprowadzonego testu *conditio sine qua non* prowadzi do konkluzji, iż tego związku brak, podczas gdy brak zdarzenia w postaci bezprawnego działania pozwanego spowodowałby, że szkoda nigdy by nie powstała, co świadczy o wystąpieniu związku przyczynowego. Ponadto, zdaniem skarżącej doszło do rażącego naruszenia przepisu art. 417 k.c. przez uznanie, że działania pozwanego polegające na nadaniu klauzuli prawomocności nieprawomocnemu orzeczeniu - mimo obiektywnej nieprawidłowości - nie miały charakteru działania bezprawnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r., III CSK 198/15, nie publ., z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ., z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ., z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ., z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ., z dnia 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, nie publ., z dnia 5 października 2018 r., V CSK 168/18, nie publ.).

Skarżąca nie wykazała, by wyrok Sądu Apelacyjnego był dotknięty tego rodzaju nieprawidłowościami. U podstaw rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego legło stwierdzenie, że w sprawie nie zostały spełnione konieczne przesłanki odpowiedzialności pozwanego w postaci adekwatnego związku przyczynowego i bezprawności działania sądu. Co do związku przyczynowego Sąd zwrócił uwagę, że normalną kolejną rzeczą wyrok zasądzający od spadkobierców E. J. na rzecz powódki kwotę 100.000 USD mógł się uprawomocnić dopiero po prawomocnym stwierdzeniu nabycia przez nich spadku i tak też stało się *in casu*. Inicjując postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku – w celu wykazania legitymacji biernej spadkobierców – powódka miał tego świadomość, o czym świadczy podjęcie przez nią zwięzłych powodzeniem działań w celu uzyskania zabezpieczenia swego roszczenia. Dlatego też w istocie przyczyną szkody nie było przedwczesne stwierdzenie prawomocności stwierdzenia nabycia spadku (była to okoliczność szczególna, irrelevantna dla powstania szkody), lecz nieprawidłowe, niezgodne z interesem powódki wykorzystanie przez nią udzielonego jej zabezpieczenia. Zdaniem Sądu, chronologia wydarzeń wskazuje, że tylko wykorzystanie przez powódkę udzielonego jej przez sąd zabezpieczenia w sprawie o zapłatę pozwoliłoby jej na uniknięcie szkody. Sąd drugiej instancji nie zanegował zatem – jak twierdzi skarżąca - istnienia między działaniem pozwanego a szkodą

powódki zależności typu *conditio sine qua non*, lecz uznał, że powódka nie zdołała wykazać istnienia normalnego związku przyczynowego. Oceniał, że wskazywane przez powódkę działanie sądu nie pozostawało w normalnym związku przyczynowym ze szkodą, a szkoda była następstwem zaniechania przez powódkę środków prawnych, które uniemożliwiłyby powstanie szkody.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego co do braku adekwatnego związku przyczynowego w rozpatrywanej sytuacji nie może być uznane za oczywiście nieprawidłowe, nawiązuje bowiem *implicite* do zgodnego zapatrywania judykatury, że w płaszczyźnie normalnego związku przyczynowego nie mieści się taki skutek, który choć wykazuje związek z określonym zdarzeniem początkowym w sensie oddziaływania sprawczego, to jednak nie jest jego typowym następstwem, tj. zdarzeniem charakterystycznym dla określonej przyczyny, a przeciwnie, zależy on obiektywnie od innych zdarzeń, które w zbiegu ze zdarzeniem początkowym jawią się jedynie jako przypadkowy zbieg okoliczności (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2000 r., III CKN 810/98, nie publ., z dnia 13 listopada 2003 r., I CK 430/02, nie publ., z dnia 4 października 2007 r., V CSK 251/07, nie publ. i z dnia 6 września 2013 r., V CSK 359/12, OSNC 2014, nr 5, poz. 52, por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., IV CSK 215/17, nie publ.). Ma również pewne oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym nie mieści się w granicach normalnego związku przyczynowego szkoda w takim zakresie, w jakim poszkodowany mógł jej uniknąć, wykorzystując swoje możliwości zapobieżenia jej powstaniu albo nie wykorzystując swoich możliwości prowadzących do jej usunięcia (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2007 r., II CSK 348/07, nie publ. i z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CSK 243/12, nie publ. oraz powołane w nim judykaty), choć częstokroć – o czym decydują okoliczności konkretnego przypadku – w rachubę wchodzi także zakwalifikowanie zaniechania poszkodowanego jedynie jako przyczynienia się do powstania szkody lub jej rozmiaru (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r., II CSK 438/11, nie publ., z dnia 19 lipca 2012 r., II CSK 648/11, nie publ., z dnia 19 grudnia 2012 r., II CSK 219/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 91, z dnia 2 marca 2016 r., V CSK 399/15, nie publ. i z dnia 19 września 2018 r., I CSK 585/17, nie publ. i tam przywoływane orzecznictwo).

Należy też zauważyć, że kwestionując zapatrywanie Sądu odwoławczego co do braku adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy zarzucanym pozwanemu działaniem a szkodą, powódka nie przedstawiła argumentacji, która podważałaby ocenę tego Sądu dotyczącą znaczenia zachowania samej poszkodowanej.

Niezależnie od zanegowania przesłanki normalnego związku przyczynowego Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie ma podstaw do zakwalifikowania działania Sądu Rejonowego w S. jako bezprawnego w rozumieniu art. 417 § 1 k.c., nie każde bowiem działanie obiektywnie nieprawidłowe jest działaniem bezprawnym. Zwrócił uwagę, że w dacie podjęcia przez Sąd decyzji o stwierdzeniu prawomocności postanowienia spadkowego po E. J. z formalnego punktu widzenia istniały podstawy do stwierdzenia prawomocności postanowienia wydanego po posiedzeniu w dniu 13 maja 2010 r. Skoro termin do wniesienia apelacji od postanowienia wydanego w sprawie I Ns (...) formalnie upłynął 5 czerwca 2010 r., to w dniu 7 czerwca 2010 r. Sąd Rejonowy miał podstawy do stwierdzenia prawomocności postanowienia i wydania odpisu z klauzulą prawomocności na żądanie strony.

Skarżąca nie wykazała również oczywistej wadliwości tego stanowiska. W tym zakresie argumentacja wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania została ograniczona wyłącznie do prostego zakwestionowania prawidłowości dokonanej przez Sąd oceny, co nie spełnia wymogów należytego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych względów, na podstawie art. 398² § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Uznając, że ustalone w sprawie okoliczności faktyczne wskazywały na wystąpienie szczególnie uzasadnionego wypadku, na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powódki kosztami postępowania kasacyjnego poniesionymi przez pozwanego.